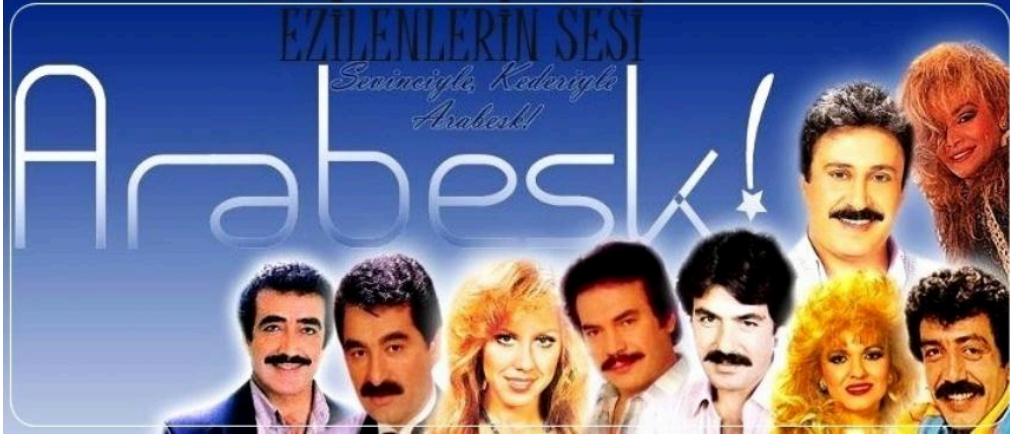

Ezilenlerin Sesi Arabesk

– redfer · 21 Temmuz 2024

EZİLENLERİN SESİ ARABESK

“Arabesk müzik temelde çeşitli kültürlerin müziğinin birleşmesi sonucunda oluşmuş özgün bir türdür. Klasik Türk müziği, Arap müziği, Türk hal müziği ve batının en ileri elektronik müzik teknoloji Arabeskin içinde yer bulur.”

İnsanlar bir sabah uyandıklarında radyolarda alışık oldukları müzikleri bulamadılar. Frekanslar arasında gezindiler, tuşları çevirdiler ancak işe yaramadı. Ajans başlayınca sebep anlaşıldı. Türk müziği artık yasaktı. Ancak Türk insanı kendi müziğinden vazgeçmedi.

Ve bir gün bir kahraman,

bu karanlığı aydınlatmak için ‘bir teselli ver’di...Müzik, içinde doğup geliştiği toplumdan ayrı düşünülemez. Toplumsal değişimler, olaylar ve politikalar pek çok alanı olduğu gibi müziği de doğrudan etkiler. Arabeskin doğuşu da Türkiye’nin başına gelenleri yansıtan bir hikâyeye sahip.

Alaturka mı alafanga mı? Bu müzik tartışması uzun yıllar devam eden bir kültürel kutuplaşmanın da zemini oldu. Ancak Toplum Batılılaştırma çabası bununla sınırlı kalmadı ve resmi zorlamalar kültür dünyasına yön verme çabasına girişti...

Türk müziğinin eğitimi engellenmekle kalmamış yasak dinleyenlerine kadar uzanmıştı. 1934 yılında radyolarda Türk müziğinin çalması resmen yasaklandı.

Radyonun kurulması ile sevdikleri müzikleri radyodan dinleyen dinleyiciler, yasakla birlikte beğendikleri ve kendi kültürel değerlerini taşıyan Türk müziğini dinleyemez oldu. Artık radyodan tanıdık sesler gelmez olmuştu. Üstüne üstlük Türk müziğine “Zurnanın en çatlağından darbukanın en patlağına kadar” gibi ağır ve haksız eleştiriler yapılıyordu. Gel gelelim Türk halkı bu dönemde Türk müziği ile ilgili yapılan bu yorumlara ve koyulan yasalara itibar etmeyecek, bildiğini ve sevdiğini aramaya devam edecekti...

Radyoda kendine ve keyfine göre müzikler bulamayan Türk insanı bu kez radyonun frekanslarını farklı yönlere doğru çevirdi. Çevirdikleri yer o günlerde Türk radyolarında çalan müziklerden çok daha tanıdık ezgilere sahipti. Neresi mi? Tabii ki Arap radyoları. Başta Mısır radyosu olmak üzere artık Türk insanının

müzik ihtiyacını Arap ezgileri karşılıyordu. Halk müzik reformlarına karşı ilgisiz oluşunu Batı müziğine değil Arap müziğine yönelerek gösterdi. O günleri Peyami Safa şu sözleriyle anlatır

“Türk halkı Mısır radyosundan gelen Arap sesi kendi sesi zannetmeye devam ediyor.”

Radyolarda yayınların çoğunluğunu müzik oluşturur ancak Türk müziğinin yasaklanması ile birlikte Türk radyolarında müzik dinlenmez olmuştur. “Chopin, Bach, Mozart çok hoştur ama bana ne!” dedi Artık Ümmü Gülsüm başta olmak üzere Muhammed Abdulvahab, Leyla Murat, Asmahan gibi ünlü şarkıcılar Türk halkının gözdesiydi.

Özellikle Mısır sinemasının Türkiye’de bu denli popüler olmasında işlenen konuların halka yakın gelmesinin büyük rolü vardı. Hatta Arap sineması Türk sinemasını da etkilemiş ve başta Muhsin Ertuğrul olmak üzere birçok sinemacı bu tarz filmler çekmişti. Kahveci Güzeli, Allah’ın Cenneti, Halıcı Kız gibi filmler Türkiye’de Arap etkisiyle çekilen filmler arasında yer aldı. Ancak Türk müziğine Arap tesellisi de sekteye uğrayacaktı...

Türk halkının müzikal anlamda adeta sığınağı olan Arap müziği de dönemin siyasi etkilerine maruz kaldı. Aşkın Gözyaşları adlı Arap filminin halk tarafından büyük ilgi görmesi yeni Cumhuriyet’in kültür politikalarına ters düşmüş olmalıydı. Bunun üzerine 1938 yılında Basın Yayın Genel Müdürlüğü şarkıların Arapça söylenmesini de yasakladı. Arapça müzik de elden gitmişti. Mısır filmleri ile geçen oyalanmaların ardından bu kez 1948’de Mısır filmlerinin ithali de yasaklandı. Türk müziği eğitimi yasak, radyoda dinlemek yasak, Arap müziği yasak, Arap filmi? Yasak kardeşim o da yasak...

İnsanlar kendilerine ait olmayan bir kültüre zorlanmaya devam ediyor ama her seferinde bir çıkış yolu buluyordu. Onca yasağa rağmen yeni çıkış yolları aranmaya devam edecekti...

Sadettin Kaynak bu yolda yeni bir dönüm noktası oldu ve Arapça şarkı söyleme yasağı üzerine yeni bir yol buldu. Yeni çözüm, Arap müzikleri üzerine Türkçe söz yazmaktı. Bu sürecin sonunda Arap müziğinden esinlenilerek yapılan şarkılar yani tam olarak arabesk denmese de erken dönem Arabesk müzik başlamıştı. 1930’larda başlayan müzikte Arap etkisi 30 yıl kadar sürdü.

Önce yalnızca Mısır müzikleri dinle ardından ona da yasak gelince bu kez Bu müzikleri taklit eden Türk müzik Dünyası Büyük bir boşluğun içerisine girmiştir. Radyolardaki Türk müziği yasağı 2 yıl sürdü Türk müziği eğitimine yönelik yasak ise tam 50 yıl... 1960’ta müziğin içine girdiği bu çıkmaz kurtaracak bir teselli buldu. Bu teselli arabeskin ta kendisiydi. Orhan Gencebay “bir teselli ver şarkısı le arabeskin kurucu ismi olarak müzikte yeni bir çığır açacaktır.

Arabesk müzik temelde çeşitli kültürlerin müziğinin birleşmesi sonucunda oluşmuş özgün bir türdür. Klasik Türk müziği, Arap müziği, Türk hal müziği ve batının en ileri elektronik müzik teknoloji Arabeskin içinde yer bulur.

Türkiye’ye arabeski kazandıransa hepimizin çok yakından tanıdığı Orhan Gencebay oldu. Gencebay’ın geniş kitlelerce tanınmasını sağlayan “Bir Teselli Ver” bu dönemin en önemli eseri oldu. Arabesk, müzikte oluşan boşluğu doldurmak istercesine bir tür alternatif olarak ortaya çıkmış ve hızla büyük bir dinleyici kitlesine ulaşmaya başlamıştı. Ancak kültür politikaları arabeskin de yakasını uzun bir süre bırakmayacaktı. Nitekim arabesk uzun yıllar; geri kalmış, varoş bir tür olarak görülecek hatta minibüs müziği olarak tanımlanacaktı. Üstelik televizyonda ve radyoda çalınmasına asla müsaade edilmeyecekti. Birkaç yıl içerisinde Gencebay’ın yarattığı bu tarz yoğun ilgi gördü Gencebay yaptığı müzikle

kendisinden sonra gelecek olanlara örnek oldu kısa süre sonra bu tarzı benimseyen diğer kahramanlar Ferdi Tayfur, Müslüm Gürses ve İbrahim Tatlıses peşi sıra geldi... Arabesk fakirin sığınağı umudu olmuştu Bu yüzden arabeskçilere de hep "Baba" dendi.

Kısa süre sonra Arabesk müzik piyasasına tümüyle ele geçirdiği yapan sanatçılar arabeske yöneldi Yıldız sürülen 200 milyon kaseti 150 milyona yani de 70 arabesk türündeydi kaset piyasasında elde edilen 700 milyar liranın 500 milyarı arabeskten elde ediliyordu

Arabesk hâkim ideoloji tarafından beğenilmiyor, televizyonda ve radyoda çalınmasına izin verilmiyordu.

Ancak özellikle kırsaldan şehirlere göç eden insanlar bu müziğin dinleyici kitlesini oluşturdu. Göç eden insan kırsal kültür ile şehir kültürü arasında kalmıştı. Ne kendi kültürünü tam manasıyla sürdürebiliyor ne de şehir kültürünü benimseyebiliyordu. Artık bu sentezin içinde yeni bir kültür doğacaktı. Bu durum üç şeyin gelişmesini sağladı: Gecekondu, minibüsler ve arabesk müzik...

İnsanlar bu önemde Yeni kültür ortamı kendi içinde taşıdığı bunalımı ve şehir kültüründe yaşadığı dışlanma sonucu oluşan acı ve öfke arabesk ile ortaya koydu. Arabesk müzik Karamsarlık umutsuzluk umutsuzluk ve acı gibi öğeleri yansıttığı için büyük rağbet gördü. Bu durum aydınları endişelendiriyordu. Arabesk halktan büyük sevgi görse de otoriteler arabeski uzun yıllar kabullenmeyecekti.

Arabeskin çilesi bitmedi. Uzun yıllar yalnızca konserler, sinema ve kasetlerle halkla buluşan ve başta TRT'de yasaklı olan Arabeskin önlenemez yükselişi karşısında siyasi kanat arabesk ile barışma yolları aramaya başladı. Dönemin Kültür ve Turizm Bakanlığı arabeskin içinde yer alan ve aslında dönemin toplum hayatını yansıtan "acıdan" rahatsız olmuş olacak ki bir proje başlattı: Acısız Arabesk...

Böylece sözleriyle kaderci ve kederli bir anlayışı içinde barındırmayan bir arabesk müziğin desteklenebileceğine karar verildi. Çok geçmeden şarkıcı Hakkı Bulut'a örnek teşkil etmesi amacıyla bir şarkı siparişi verildi. Bunun üzerine sözü ve müziği Hakkı Bulut'a ait olan "Seven Kiskanır" şarkısı ortaya çıktı. Ancak bu ısmarlama acısız arabesk şarkılar halktan beklenen ilgiyi görmedi. Ne varsa Babalar'da vardı.

redfer